

SEPTYNIOS GELBĖTINOS EKOSISTEMOS

Mūsų planetoje yra daugybė gamtos stebuklų! Tai augalų, gyvūnų ir įvairių kitų gyvų padarų kupinos vietovės, kurias klimatas, saulės šviesos ir vandens kiekis, dirvožemis ir energija paverčia unikaliomis. Tačiau, norint iširti šias vietas, būtina šį tą turėti. Gertuvę vandens troškuliui numalšinti **DYKUMOJE**, žiūronus iš tolo stebėti **SAVANOS** liūtams, fotoaparataž po **PELKĘ** žirgluojančiam flamingui įamžinti, didinamąjį stiklą **DŽIUGLIŲ** gėlėms ir vabzdžiams geriau išžiūrėti, drobės ir dažų rudeniniams **KALNŲ MIŠKŲ** lapams nutapyti, poilsio kėdę įsitaistyti tarp **VIDURŽEMIO JŪROS MAKIJOS** ir nardymo kaukę pasigrožėti **VANDENYNO** gelmėmis. O užvis reikalingiausia meilė ir pagarba gamtai ir visoms jos išskirtinėms bei trapioms grožybėms.

O DABAR PIRMYN, KARTU LEISKIMĖS Į ŠIĄ NEPAPRASTĄ KELIONĘ!

VANDENYNAS

Tai pati didžiausia vandens ekosistema ir didžiausias **SŪRAUS VANDENS** plotas mūsų planetoje. Vandenyne aptiksime neįtikėtinai daug gyvybės formų – nuo mikroskopinio planktono iki žuvų, banginių ir galvakojų.

DŽIUNGLĖS

Dar vadinamos **ATOGRĄŽŲ** miškais dėl nuolat jas merkiančio lietaus, būdingos tropikų zonai. Džiunglės užima apie 6 % Žemės paviršiaus ir suteikia daug gyvybei būtino **DEGUONIES**.

PELKĖ

Tai labai **DRĖGNA** ekosistema, kurią sudaro virš vandens paviršiaus ir po juo augantys žoliniai augalai. Pelkėse daugiausiai gyvena **PAUKŠČIAI**.

VIDURŽEMIO JŪROS MAKIJA

Ji būdinga VIDURŽEMIO JŪRĄ
supančioms vietovėms.
Makijos augaliją daugiausiai
sudaro krūmai ir žemaūgiai
medžiai. Čia gyvena driežai,
paukščiai ir žinduoliai,
kad ir lapės.

MIŠKAS

Miškai ir girios yra DRĖGNO
KLIMATO vietovėms būdingos
ekosistemos. Jose auga
aukšti medžiai, krūmai,
grybai ir kerpės. Miškuose
gyvena lokiai, vilkai,
voverės ir elniai.

DYKUMA

Yra KARŠTŲ dykumų, kur
vyrauja aukšta temperatūra,
tai pat ŠALTŲ, kad ir ašigaliuose.
Augalų ir gyvūnų dykumose
nedaug, bet jie yra prisitaikę
prie sudėtingų klimato sąlygų.

SAVANA

Visų pirma savaną randame AFRIKOJE,
o jos augaliją sudaro žolės, krūmai
bei pavieniai medžiai. Savanoje gyvena
daugybė NYKŠTANČIŲ gyvūnų rūšių,
kad ir baltieji raganosiai bei drambliai,
persekiojami brakonierių
dėl ragų ir ilčių.

Atraskime ISLANDIJOS GEIZERIUS

SU MORMONU

Nežinau, teisinga ar ne, bet tarp gausių mormonų kolonijų, išsibarsčiusių ISLANDIJOS pakrantėse, sklinda viena legenda. Teigiama, kad jei kas nori įrodyti esąs stiprus ir drąsus, turi perskristi per vieną iš dūmų stulpų, kylančių iš daugybės kalnų salos gilumoje.

Tik niekas iš mormonų nesiveržia į salos gilumą. Kraštovaizdis ten daugiausia būna pilkšvai baltas, padengtas sniegu ir ledu. Sala neįtikėtina sužaliuoja tik orams atšilus. Tačiau ir nutirpus sniegui plyti dideli akmenų ir pelkių plotai – taip pasakoja **STARTOS**, kurios vasaras leidžia salos miškuose ir pievose.

– Jūs, mormonai, niekad nesiliausit gaudžiai ir paikai cypsėti, jei toliau gyvensite iš triušių paveržtuose urvuose! – šaiposi startos.

TAPATYBĖS KORTELĖ

VIETA: Islandija.

PLOTAS: apie 103 000 km².

FAKTAI: priskaičiuojama apie 30 geizerių, tarp kurių yra ir seniausias planetoje (10 000 metų).

Bet mums būtų sunku žuvauti tarp uolų, nardant į sraunius upelius. Daug geriau nerti į jūrą nuo aukštų, žole apaugusių skardžių!

Tačiau man nepakanka prisigaudyti į spalvotą snapą žuvelių ir prisikimšti gūžį. Mordamas sparnais virš Atlanto ir vandens paviršiuje ieškodamas silkių trokštu, kad visi manimi žavėtusi ir galvotų: „Pažvelkit į jį, šis mormonas praskrido pro grėsmingus dūmų stulpus!“ Netrukus mano paukščiukas leisis į pirmą skrydį ir aš noriu perduoti jam atkaklią ir išdidžią dvasią, kurią pelnysiu mesdamas iššūkį **UGNIKALNIUI**.

Palaukiu, kol diena pakryps vakarop, ir leidžiuosi į kelią. Noriu atrasti tą nepaprastai gražią ir keistą žemę, kuri saulei priartėjus prie horizonto užsikloja miglomis ir kai kur net nebesimato paviršiaus. Tik rožine šviesa nusidažiusios snieguotos viršukalnės toliau ryškėja dangaus fone.

PIRTIS ATVIRAME ORE

Islandiją, kurios vardas reiškia „ledo žemė“, tolimaisiais 874 m. užėmė Ingolfras Arnarsonas, normanų tyrinėtojas. Dėl ARKTIES POLIARINIO RATO artumo klimatas saloje išties šaltas nepaisant daugybės neramių ugnikalnių: jų Islandijoje yra daugiau nei 130, bet tik nedaugelis aktyvūs. Kai kurie, kad ir Hekla ar Krafla, išsiveržia kone kas 10 metų. Islandai džiaugiasi ne tik malonumais, kuriuos teikia karštas vulkaninis vanduo, labai naudingas sveikatai, bet ir naudoja GEOTERMINE šilumą namams šildyti – taip naudoja švarią ir atsinaujinančią energiją.

Tikėjau rasti daug rūkstančių **ĶAMINŲ**, tarsi ant žmonių namų stogų, bet virš kraštovaizdžio nekyla jokie dūmai. Regis, tūkstančiai šios vietovės ugnikalnių susiruošė nakties poilsio.

Iš viršaus dairausi po didelius plotus, kol pastebiu kybančią neapčiuopiamą baltą koloną.

Atsargiai prisiartinu prie mažo žemėje atsivėrusio kraterio, tik staiga manęs vos nenupliko netikėta verdančio vandens ir garų čiurkšlė. Tikriausiai radau tai, ką šelmės startos vadina **GEIZERIU** – jis panašus į netikėtai ištrykštantį fontaną. Atidžiai apsižvalgęs pastebiu, kad šioje lygumoje jų ne vienas. Negaliu galvoti su šiuo iš žemės kylančiu pavojumi, neišneščiau sveikų plunksnų...

Pasitraukiu ir skrendu gilyn į salą. Paukščio žvilgsnis siekia toli, ir neaprėpiamoje, didingoje panoramoje matau, kad žemė šią naktį nutarė miegoti, tik geizeriai trykšta. Nors saulė dar nenusileido.

Paskui kažkas sušvinta danguje.
Tarsi kokia spalvotų šviesų audra, kuri prasideda ir baigiasi, banguoja ir sustoja, kurdama netikėtus mirguliuojančius, greitai besimainančius raudonos, žalios, mėlynos spalvos srautus.
Prisimenu PASLAPTĮ, kurią man sykj atskleidė kilnus medžioklinis erelis: „*Jei perskrisi per Šiaurės pašvaistę, padarytą iš šviesos ir spalvų, tapsi išties ypatingas!*“

Daugiau negaištu nė akimirkos, pakylu į dangų kiek įmanydamas aukščiau ir panyru į tuos dangiškus vandenis.

Mano paukšteli, šiandien negaudysiu žuvelių apačioje, kad prikimščiau tau snapą, verčiau pripildysiu tavo širdį pasaulio STEBUKŲ!

MAGIJA DANGUJE – ŠIAURĖS PAŠVAISTĖ

Islandijoje galima pamatyti neįtikėtino grožio gamtos reginį – ŠIAURĖS PAŠVAISTĘ. Tai danguje matomas fenomenas, kuriam būdingos didelės šviesos juostos, įgaunančios keistas formas ir greitai keičiančios spalvas.

Šį gamtos stebuklą sukuria SAULĖS VĖJAS, atnešantis įelektrintas daleles, kurios susiliečia su tam tikrais Žemės atmosferos sluoksniais.

Šiaurės pašvaistės grožis paskatino Šiaurės tautas sukurti daug MITŲ ir LEGENDŲ, aiškinančių jos kilmę.

Atraskime MILŽINŲ KELIĄ

su mažu jūrų krabu

Jaučiu, kad naktis tam tinkama – šįsyk aš pasieksiu tamsaus bokšto viršūnę.

Tarp mūsų, šio jūros ruožo gyventojų, sklaido labai senos istorijos. Pasak vienu, juodas uolas į jūros dugną įkalė ir tvarkingai aptašė įsimylėjęs milžinas, norėjęs nueiti pas kitame krante gyvenančią mylimąją. Jis padarė LAIPTUS, kurie kyla ir leidžiasi iki pat priešingo kranto. Tačiau paskui, nusivylęs, pats juos sugriovė.

Pasak kitų legendų, milžinas FINAS MAKULAS pastatė šį didžiulį uolų taką, kad galėtų juo nuėjęs

TAPATYBĖS KORTELĖ

VIETA: tarp Šiaurės Airijos ir Škotijos.
AUKŠTIS: aukščiausia kolona siekia kone 12 metrų.
FAKTAI: kelią sudaro apie 40 000 bazalto kolonų.

mesti iššūkį savo priešininkui škotui BENANDONERJUI. Tačiau šis buvo daug didesnis, ir Finas nutarė kuo greičiau sprukti atgal ir sugriauti taką. Kai kas tvirtina, kad ši siena – paprasčiausia natūrali lavos uola, sustingusi keistomis ir labai gražiomis formomis.

Nežinau, kuria istorija tikėti, bet dėl vieno neabejoju – šį kartą noriu pasiekti aukščiausios kolonos viršūnę ir, nors esu tik kuklus krabas, tarsi milžinas pažvelgti į jūrą apačioje.

Kupinas išdidumo imu kabarotis: lengvai pasiekiu žemiausią laiptelį, paskui įveikiu antrą ir sunkiai užsiropščiu ant trečio. Tiesą sakant, iki čia jau buvau užlipęs ir ankstesniais kartais.

Paskui atsiduodu BANGŲ jėgai ir leidžiuosi nešamas vis aukšty. Purslotas šuoras, dar vienas ir dar, kol... Štai aš pagaliau viršūnėje! Užtrukau, bet man pavyko, ir dabar, saulei pradendant kopti aukšty į dangų, aš grožiuisi panorama.

Mačiau atvykstant pirmuosius lankytojus žmones: jie ateina kasdien, tačiau aš neužleisiu jiems savo privilegijuotos vietos, kurią taip drąsiai pelniau. Staiga prie manęs prieina vienas iš grupės.

Nori rungtis su manimi dėl viršenybės? Nė nesvajok!

Ruošiuosi **SUSIRĖMTI** su atvykėliu: atsistoju puolimo poza ir atkišu smogti paruoštas žnyples. Tačiau tas dvikojis pasilenkęs pažvelgia į mane ir sušunka: – *Vaje, krabiukas! Verčiau įmesiu jį atgal į vandenį, iš čia jis gali nebesugrįžti...*

Tada jis paima mane už kojelės ir švelniai meta į jūrą, o man telieka pagalvoti – prakeikiiiiimaaaaas!

ĮDOMYBĖ

Milžinų kelias sudarytas iš bazalto kolonų, kurios neįprasta šešiakampe forma primena senovinio žmonių sukurto pastato griuvėsius.

